

Μνήμων

Τόμ. 8 (1982)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ

ΣΠ. ΑΣΔΡΑΧΑΣ: Φορολογία και δεχρηματισμός στην οικονομία των βαλκανικών χωρών (15ος-16ος αι.) ● ΑΝΤ. ΛΙΑΚΟΣ: Οι φιλελεύθεροι στην επανάσταση το 1862. 'Ο πολιτικός σόλλογος «Ρήγας Φεραίος» ● ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΑΡΔΑ: Πολιτισμικοί στρατηγικοί στην Έλλάδα στα τέλη το 19ου αιώνα ● ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΛΑΣΣΗ: 'Η συμμετοχή των Έκπανησίων στα Όρλωφικά (1770) και ή άνειόραση της Βενετίας ● ΛΑΕΚΑ ΜΠΟΥΤΖΟΥΒΗ - ΜΠΑΝΙΑ: Τό Καποδιστριακό κόμμα 1832-1833. 'Από τήν ήττα στον παραγκωνισμό και τήν καταδίκη ● Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ: Συγκριτισμός ● ΟΛΓΑ ΓΚΡΑΤΖΙΟΥ: Τό μονόφυλλο το 1797. Παρατηρήσεις στη νεοελληνική εικονογραφία το 19ου αιώνα ● Αλεξάνδρου ● Γ. ΜΟΥΡΕΛΟΣ: 'Η προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης και οι σχέσεις της με το 19ου αιώνα ● Η. FLEISCHER: Νέα στοιχεία για τή σχέση Γερμανικών άρχων κατοχής και Ταγμάτων 'Ασφαλείας ● Ε. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ: Τό πρόβλημα των γενεαλογιών στην 'Ιστορία ● Π. ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ: 'Η έμπορικη έταιρική συνεργασία το 19ου αιώνα Ταρανίτη - Θεοτόκη και των αδελφών Γ. και Θ. Γαργαλιάν (1732-1737) ● ΑΡ. Κ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ένα άγνωστο έπιστόμιο και μία Έλληνική μαρτυρία για τή διάρκεια το 19ου αιώνα ● Γ. ΚΟΚΚΙΝΑΣ: 'Ισοκράτους λόγος τρεις: Φλωρεντία c. 1495 ή Ρώμη c. 1517; Γέρω από μία έκδοση στον Legrand. ● Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ: 'Η άσημνη μαρτυρία ● Γ. ΜΠΟΚΟΣ: Συμπληρωματικά στοιχεία σχετικά με τή πρόταση το 19ου αιώνα Μαρτίδη-Πούλιου για έγκατάσταση τυπογραφείου στα Έπτάνηρα ● Τ. Ε. ΣΚΑΑΒΕΝΙΤΗΣ: Βιβλιολογικά Α' ● Χ. ΛΟΥΚΟΣ: 'Η ένδειξη προσόδων κατά τήν Καποδιστριακή περίοδο. ● ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1977

ΑΘΗΝΑ 1980 - 1982

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Mnimon Mnimon

doi: [10.12681/mnimon.268](https://doi.org/10.12681/mnimon.268)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Mnimon, M. (1982). ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ. *Μνήμων*, 8, 509-522.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.268>

ΧΡΟΝΙΚΟ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Α' Όμιλίες - συζητήσεις

Οι παρακάτω όμιλίες-συζητήσεις έγιναν δημόσια στα γραφεία της ΕΜΝΕ, Ίσαύρων 29, κατά την περίοδο 1980-1981. Οι όμιλητές παρουσίασαν ειδικά θέματα γύρω από τις πρόσφατες μελέτες τους και ανέπτυξαν τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους, με σκοπό να εξεταστούν αυτά στη συζήτηση που ακολουθεί κάθε όμιλία. Σε άλλες περιπτώσεις οι όμιλητές έθεσαν προβλήματα θεωρητικά και μεθοδολογικά και συζήτησαν ερωτήματα των παρευρισκομένων. Τα κείμενα που συνοδεύουν τους τίτλους των όμιλιών είναι αποσπάσματα από τα κείμενα που παρέδωσαν οι όμιλητές στην άρμόδια Έπιτροπή της ΕΜΝΕ, ή όποια τὰ πολυγράφησε και τὰ μοίρασε πριν από τήν όμιλία.

1. 9-1-80: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, 'Η συγκριτική μέθοδος στις έπιστήμες του άνθρώπου.

'Η σύγκριση συνιστά τήν ούσιώδη μέθοδο για τήν άποτίμηση τής σημασίας των φαινομένων που μελετούν οι έπιστήμες του άνθρώπου (ιστορικοφιλογικές και κοινωνικές). Με τή σύγκριση γίνεται δυνατή ή προσπέλαση προς τή διαπίστωση κανονικοτήτων στη λειτουργία των φαινομένων και ή συναγωγή γενικότερων συμπερασμάτων που άποτελούν τή βασική επιδίωξη τής έπιστημονικής έρευνας. Έτσι ή συγκριτική άνάλυση και έρμηνεία άποτελεί τó δεύτερο στάδιο που ολοκληρώνει καί φωτίζει τά πορίσματα τής έμπειρικής έργασίας, τής συλλογής των βασικών στοιχείων και τής άναδίφησης των πηγών. 'Η συγκριτική άνάλυση άρχίζει από τή στιγμή που ένας γενικότερος όρος χρησιμοποιείται για τόν χαρακτηρισμό του περιεχομένου μιås συγκεκριμένης περίπτωσης. Γι' αυτό ό έρευνητής πρέπει να είναι προσεκτικός στις έρμηνευτικές τοποθετήσεις που έπιχειρεί ώστε τó περιεχόμενο των έμπειρικών του δεδομένων να ανταποκρίνεται πραγματικά στα γενικότερα φαινόμενα που συμβολίζουν οι θεωρητικοί όροι.

Στήν έπιχείρηση συγκρίσεων άνάμεσα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις με άντικείμενο τήν άναγωγή σε κάποιου βαθμού θεωρητικά συμπεράσματα, ή συγκριτική μέθοδος δέν πρέπει να χρησιμοποιείται αθάίρετα. Πριν συγκρίνουμε πρέπει να θέσουμε δυό έρωτήματα :

(α) είναι συγκρίσιμες οι περιπτώσεις που θέλουμε να συσχετίσουμε, δηλαδή τί θά συγκρίνουμε;

(β) ποιά στοιχεία τής μιås περίπτωσης θά συγκρίνουμε με ποιά στοιχεία τής άλλης ή άλλων περιπτώσεων, δηλαδή πώς συγκρίνουμε;

Έπιβάλλεται συνεπώς ό καθορισμός ενός πλαισίου μέσα στο όποιο ή έφαρμογή τής συγκριτικής μεθόδου να έχει κάποιο νόημα και όπωσδήποτε πρέπει να ύπάρχει κάποια άντιστοιχία ποσοτική και ποιοτική στα ύπο σύγκριση στοιχεία.

2. 23-1-80: Λουκία Δρούλια, Τό Κέντρο Νεοελληνικών Έρευνών του Ε.Ι.Ε. Προγράμματα έρευνας.

3. 6-2-80 : Άλκης Παναγιωτόπουλος, Έλληνισμός και Νεότουρκοι 1908 - 1912.

Η περίοδος 1908 - 1912, δηλαδή από τη Νεοτουρκική Έπανάσταση ως την έκρηξη του Βαλκανοτουρκικού πολέμου, άποτελεί την άρχή του τέλους για τον μικρασιατικό Έλληνισμό, παρά την πρόσκαιρη εύφορία που δημιούργησε. Μιά σειρά γεγονότα σημάδεψαν αυτή την τετραετία, προοίμιο σημαντικών εξελίξεων στην Έλλαδική έσωτερική κ' έξωτερική πολιτική.

Στήν άνακοίνωση επιχειρήθηκε να σκιαγραφηθούν : ή πατερναλιστική στάση της Έλλάδας προς τον Έλληνισμό της Όθωμ. Αυτοκρατορίας, αλλά και οί προσπάθειες της «Όργανώσεως Κωνσταντινουπόλεως» με ήγέτες τους Ι. Δραγούμη και Θ. Σουλιώτη - Νικολαΐδη να τον χειραφετήσουν. Ξεκινώντας έτσι, και με στόχο τη δημιουργία κόμματος έθνοτήτων, που να δρά αυτόνομα και αυτοδύναμα —τά βαλκανικά κράτη θά ήταν βοηθητικά μόνο της πολιτικής αυτής—ό Σουλιώτης και ό Δραγούμης έβαλαν τά θεμέλια της Βαλκανικής Συνεννόησης.

Με τό υπόβαθρο τούτο, επιχειρήθηκε στην άνακοίνωση να εξηγηθεί πώς ή έλλειψη συγκεκριμένης έξωτερικής πολιτικής της Έλλάδας και οί παλιωδιές της πολιτικής του Έλληνισμού, ό στενός έθνικισμός που άνάπτυξαν οί Νεότουρκοι καθώς και μία σειρά έξωτερικά γεγονότα όδήγησαν στην τελική κρίση και διάλυση της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας.

4. 20-2-80 : Βύρων Καρύδης, Η έλληνική παροικία της Όδησσού (1794ci - 1830).

Οί πηγές.-Όριοθέτηση στον χρόνο.-Η ίδρυση της Όδησσού.-Η οικονομική άνάπτυξη της πόλεως.-Η μετανάστευση των Έλλήνων στην Όδησσό.- Προνόμια.- Τό έλληνικό τάγμα.-Η δημογραφική εικόνα της παροικίας στις άρχές του 19ου αι.-Οί Έπιτανήσιοι στην Όδησσό.-Οί Έλληνες έμποροι.-Η συμβολή των Έλλήνων στο έμπόριο της Όδησσού.-Τρόποι διεξαγωγής του έλληνικού έμπορίου.-Τά εκπαιδευτικά ιδρύματα της παροικίας.-Η πολιτική και κοινωνική συνείδηση των Έλλήνων της Όδησσού.

5. 5-3-80 : Γιώργος Μαργαρίτης, Άπελευθέρωση 1944. Πολιτικές προοπτικές και δυνατότητες.

Δημοσιεύεται : «Μνήμων» 9 (1982).

6. 19-3-80 : Προκόπης Παπαστράτης, Οί Βρετανοί και οί άντιστασιακές όργανώσεις του ΕΑΜ και του ΕΔΕΣ.

Η βρετανική πολιτική προς την Έλλάδα μετά την κατάληψή της από τις δυνάμεις του Άξονα απέβλεπε στην άποκατάσταση της έπιρροής της στη χώρα αυτή. Για να επιτύχει αυτό ή βρετανική κυβέρνηση βασίστηκε στο θεσμό της μοναρχίας και ειδικότερα στο πρόσωπο του Γεωργίου που πλαισιώθηκε από μία σειρά κυβερνήσεων άμεσα έξαρτημένων από αυτήν.

Η στάση της Βρετανίας άπέναντι στο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ και στον ΕΔΕΣ εντάχθηκε μέσα σ' αυτή τη γενικότερη πολιτική της, σύμφωνα με την άποψη που τό Foreign Office τελικά έπέβαλε στις άρμόδιες στρατιωτικές ύπηρεσίες να άντιμετωπίζονται τά άντιστασιακά κινήματα στην Έλλάδα με γνώμονα την έξυπνέρηση των μακροχρόνιων βρετανικών πολιτικών συμφερόντων.

Τό βασικό πρόβλημα που άντιμετώπιζε ή βρετανική κυβέρνηση όσον άφορά την

έλληνική πολιτική κατάσταση ήταν αν τὸ ΕΑΜ θὰ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει τὴν ἐξουσία κατὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Μέσα στὸ πλαίσιο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐκτιμηθεῖ καὶ ἡ συνεχὴς βρετανικὴ ὑποστήριξη πρὸς τὸν ΕΔΕΣ πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας του θεωρήθηκε ὡς ἀντίβαρο στὴ μονοπώληση τῆς ἀντίστασης ἀπὸ τὸ ΕΑΜ.

7. 26-3-80 : Πηνελόπη Στάθη, Ὁ Χρῦσανθος Νοταρᾶς καὶ οἱ ἀντιλήψεις του ὅπως ἐξάγονται ἀπ' τὰ χειρόγραφα του.

Ὁ Χρῦσανθος Νοταρᾶς ἀνηψιὸς τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὴν πατρίδα του (Ἀράχωβα Κορινθίας). Τὸ 1680 μαρτυρεῖται ἀρχιδιάκονος. Στὴ συνέχεια σπούδασε στὴν Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, ἀρχιμανδρίτης καὶ πῆρε τὸ ὄφικιο τοῦ πρωτοσύγκελλου τοῦ Παναγίου Τάφου (1690). Ἀπὸ τὸ 1696 μέχρι τὸ 1699 παρακολούθησε μαθήματα στὸ πανεπιστήμιο τῆς Πάδοβας. Περίοδευε στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες καὶ στὴ Ρωσία γιὰ νὰ συλλέξει ἐλέη γιὰ τὰ προσκυνήματα καὶ τὸν Πανάγιο Τάφο καὶ νὰ ἐνημερώσει τοὺς ἡγεμόνες γιὰ τὴν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ· ἀκόμη γιὰ νὰ διαδόσει τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἴτε συντελώντας στὴν ἴδρυση σχολείων καταρτίζοντας τὰ διδακτικά τους προγράμματα, εἴτε διδάσκοντας καὶ νοουθετώντας ὁ ἴδιος σὲ κλειστοὺς ὁμως πάντα κύκλους.

Τὸ 1702 χειροτονεῖται μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης καὶ εἶναι ἔτσι σίγουρο ὅτι θὰ διαδεχτεῖ τὸν Δοσιθεο ὡς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (1707 - 1731). Ἡ ἀλληλογραφία του μὲ τοὺς σύγχρονους του εἶναι πυκνὴ (600 περίπου ἐπιστολὲς πρὸς Χρῦσανθο ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 108 εἶναι τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου) καὶ μᾶς παρέχει πολλὰ βιογραφικὰ του στοιχεῖα.

Τὰ ἐνδιαφέροντά του καὶ οἱ ἰδιαίτερες ἐπιδόσεις του εἶναι δυνατόν νὰ ἀνιχνευτοῦν ἀν μελετήσῃ κανεὶς τὰ αὐτόγραφα χειρόγραφα καὶ τὰ μαθητικά του τετράδια. Ἡ ἐνασχόλησή του μὲ τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες εἶχε ἀποτέλεσμα τὴν ἴδρυση ἀστεροσκοπείου στὸ μοναστήρι τοῦ Γαλατᾶ καὶ τὴν συγγραφή ἀστρονομικῶν ἔργων.

Μεγάλη εἶναι ἡ προσφορὰ του στὸν τομέα τῆς ἐκπαίδευσης καὶ οἱ ἀντιλήψεις του εἶναι πολὺ νεωτερίζουσες ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἴδρυση σχολείων.

Στὸ θεολογικὸ τομέα ὁ Χρῦσανθος ἀνάπτυξε δραστηριότητα σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἄποψη ὅτι πλησίασε τοὺς «Ἀνόμοτους» τῆς Ἀγγλίας, τοὺς θεολόγους τῆς Ὁξφόρδης καὶ μελέτησε τὸ Ἰσλάμ. Παρέμεινε ὁμως ὀρθόδοξος καὶ μάλιστα «φωτειανός» ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος.

8. 16-4-80 : Hagen Fleischer, Ἐπαφὲς καὶ συνεργασία τῶν ἑλληνικῶν ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων μὲ τὶς δυνάμεις κατοχῆς.
9. 30-4-80 : Βασιλικὴ Μπόμπου - Σταμάτη, Βικέντιος Δαμοδός.

Ὁ Βικέντιος Δαμοδός γεννήθηκε στὴν Κεφαλληνία τὸ 1700. Σπούδασε στὸ Φλαγκιανὸ Φροντιστήριό τῆς Βενετίας ἀπὸ τὸ 1713 καὶ τὸ 1721 πῆρε τὸ δίπλωμά του τῶν Δικαίων (Laura Juris Utriusque) ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Πάδοβας. Ξαναγύρισε στὴν πατρίδα του, τὰ Χαβριάτα κοντὰ στὸ Ληξοῦρι καὶ ἀφιέρωσε ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του στὴ διδασκαλία καὶ τὴ συγγραφή τῶν ἔργων του. Ἀνάμεσα στοὺς μαθητὲς του εἶναι γνωστοὶ Κεφαλλῆνες λόγιοι πού διακρίθηκαν ὡς ἱεροκήρυκες καὶ διδάσκαλοι.

Τὸ ἔργο του, φιλοσοφικὸ καὶ θεολογικὸ, παραμένει κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος του ἀνέκδοτο. Τὰ χειρόγραφα πού μᾶς τὸ παραδίδουν καὶ ξεπερνοῦν κατὰ πολὺ

τήν εκατοντάδα φανερόνουν ότι η διδασκαλία του ήταν γνωστή και αναγνωρισμένη και η καλή φήμη του είχε ένωρις περάσει τὰ ὄρια τοῦ νησιοῦ του.

Εἶχε σπουδάσει καλά τὴν ἀριστοτελικὴ φιλοσοφία καὶ τοὺς σχολαστικούς· εἶχε ἐπίσης μελετήσει τοὺς συγχρόνους φιλοσόφους, «τοὺς νεωτέρους» ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ, ἰδιαίτερα τὸν Καρτέσιο καὶ τοὺς μαθητὲς του καθὼς ἐπίσης καὶ τοὺς ἀντιπάλους του. Ὁ ἴδιος συμφωνεῖ μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Καρτεσίου καὶ ἐπικρίνει τοὺς σχολαστικούς καὶ τὴ διδασκαλία τους. Στὴ διδασκαλία του καὶ στὰ συγγράμματά του χρησιμοποιοῖ τὴν ἀπλοελληνικὴ γλῶσσα καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ τὸ ἐπιχειρεῖ σὲ ἔργα φιλοσοφικά.

Πβ. καὶ Βασιλικὴ Μπόμπου - Σταμάτη, Ὁ Βικέντιος Δαμοδός. Βιογραφία - ἐργογραφία 1700 - 1752. Διδακτορικὴ διατριβή, Ἀθήνα 1982 σ. XXII + 395.

10. 14-5-80 : Ἐλευθέριος Πρεβελάκης, Τὸ πρόβλημα τῶν γενικεύσεων στὴν Ἱστορία.

Διάγραμμα.

Βοηθητικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴ Λογικὴ : ἔννοιες - παραγωγή καὶ ἐπαγωγή - ἡ ἀτελής ἐπαγωγή καὶ ἡ ἀξία της - ὁμοειδεῖα καὶ ἐπαγωγή.

Ἡ κλιμάκωση τῆς ὁμοειδεῖας στοὺς τρεῖς τομεῖς τοῦ ἐπιστητοῦ : τὸν ἀνόργανο, τὸν ὀργανικό, τὸν ὑπεροργανικό.

Ἡ ἔννοια τῆς «κλίμακας».

Ἐξι ἱστορικὲς σχολὲς μὲ κριτήριό τις γενικεύσεις ποὺ χρησιμοποιοῦν.

Εἶδη γενικεύσεων στὴν Ἱστορία.

Τὸ γενικό καὶ τὸ εἰδικό στὴν Ἱστορία.

Ἡ εὐρύτητα καὶ ἡ ἰδιαίτερότητα τοῦ εἰδικοῦ στὴν Ἱστορία.

Ἡ παραδοσιακὴ καὶ ἡ μοντέρνα ἱστοριογραφία ἀπέναντι στὴν ὁμοειδεῖα καὶ τὴν ἰδιαίτερότητα τῶν ἱστορικῶν φαινομένων.

Ὁ ἱστορικὸς ἀνάγεται στὸ γενικό γιὰ νὰ ἐρμηνεύσει τὸ εἰδικό.

Τὸ «πρότυπο» (μοντέλο) στὴν ἱστοριογραφία.

Ἡ πραγματικότητα τοῦ μέσου ὄρου καὶ ἡ πραγματικότητα τοῦ συγκεκριμένου.

Χρέος τοῦ ἱστορικοῦ ἢ συνεξέτασή τους.

Ἡ ἐπιλογή τῶν συγκεκριμένων γεγονότων : κριτήρια.

Δημοσιεύθηκε : «Μνήμων» 8 (1980 - 1981) 204 - 225.

11. 28-5-80 : Νίκος Ἀλιβιζάτος, Τὰ νομικὰ κείμενα, Πηγή τῆς Ἱστορίας. Παρατηρήσεις μὲ ἀφορμὴ ἔρευνα τῶν πολιτικῶν θεσμῶν τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας.

Ἀντικείμενο : κείμενα συνταγματικοῦ δικαίου : (σύνταγμα, νόμοι, διατάγματα, διαγγέλματα, πολιτικὲς συμφωνίες). Ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἱστορικό : ρυθμιστικὴ - κανονιστικὴ καὶ νομοποιοτικὴ - ἰδεολογικὴ λειτουργία τῶν κειμένων. Μεθοδολογικὴ ἀφετηρία : τὰ κείμενα σὰν συμπύκνωση ἑνὸς συσχετισμοῦ πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν δυνάμεων. Ἀντιπαράθεση μὲ ἄλλες μεθοδολογικὲς ἀπόψεις : (α) νομικὸς ἰδεαλισμὸς (Κ. Τσάτσος), (β) νομικὸς βολонταρισμὸς (Βυσσίνσκι), (γ) νομικὸς θετικισμὸς (Κέλσεν). Γιατὶ πρέπει νὰ μιλάμε γιὰ «νομικὰ κείμενα» σὰν πηγὴ τῆς ἱστορίας καὶ ὄχι τὴ «νομοθετικὰ κείμενα».

Ἡ γένεση, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τῶν νομικῶν κειμένων.

12. 15-10-80 : Λίνος Πολίτης, Ἡ φιλολογικὴ ἔρευνα γιὰ τὸν Διονύσιο Σολωμό.

13. 29-10-80 : Γιώργος Βάρσος, Προβλήματα γύρω από μία κοινωνιολογία τής σύγχρονης έλληνικής ιστοριογραφίας.

Πρώτη διατύπωση του θέματος: ή διαδικασία συγκρότησης του ακαδημαϊκού επαγγελματικού χώρου τής νεοελληνικής ιστοριογραφίας στή μεταπολεμική 'Ελλάδα' οί κοινωνικοί παράγοντες πού προσδιορίζουν τις έσωτερικές αντιθέσεις του και τόν τρόπο εκδήλωσης τών αντιθέσεων αυτών στο επίπεδο τής ιστοριογραφικής παραγωγής.

Προβλήματα σχετικά με την κατασκευή του αντικειμένου τής έρευνας. Σύνομη κριτική επισκόπηση συγγενών προσεγγίσεων στό πλαίσια τής κοινωνιολογίας τής έπιστήμης, τής κοινωνιολογίας τών επαγγελματιών και τών μικρών ομάδων. Το παράδειγμα του P. Bourdieu και ή έννοια του «πεδίου» κοινωνικών ανταγωνισμών. Πρώτες βασικές κατευθύνσεις στην έρευνα και σχετικοί προβληματισμοί :

— όριοθέτηση και έντοπισμός τών φορέων του επαγγελματικού χώρου πού μās ενδιαφέρει (πανεπιστημιακές έδρες και έρευνητικά κέντρα νεοελληνικής ιστορίας)· ανάλυση του έσωτερικού κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και ζητήματα γύρω από την σχετική ταξινόμηση τών μελών τής ομάδας πού συγκροτείται και άποτελεί τό συγκεκριμένο «πληθυσμό» τής έρευνάς μας.

— θεσμοί και μηχανισμοί όργάνωσης τής νομιμοποίησης, ταξινόμησης και κυκλοφορίας τής «έπιστημονικής» ιστοριογραφικής δουλειάς στο ευρύτερο, έξω-ακαδημαϊκό, πεδίο τής διανόησης (έταιρείες, περιοδικά, έκδοτικοί οίκοι, «ομάδες» και «κύκλοι» κ.λπ.).

— τό ζήτημα τής κοινωνιολογικής ανασυγκρότησης τών κοινωνικών αντιθέσεων πού διέπουν την λειτουργία του επαγγελματικού πεδίου τής νεοελληνικής ιστοριογραφίας μέσα από τά κοινωνικά χαρακτηριστικά τών άτομικών και συλλογικών φορέων του (ήλικία και φύλο, κοινωνική προέλευση και κοινωνικο-επαγγελματική τροχιά, θέση στο ευρύτερο πεδίο τής διανόησης).

— τό ζήτημα τής κοινωνιολογικής ανασυγκρότησης τών βασικών ανταγωνιστικών ιστοριογραφικών θέσεων όπως αυτές άρθρώνονται και αντικειμενοποιούνται σε τοποθετήσεις και «στρατηγικές» πού συγκροτούν τό πεδίο στο επίπεδο τής πρακτικής.

Προβλήματα μεθόδου και τεχνικής για τη συλλογή και έπεξεργασία του απαραίτητου έμπειρικού υλικού: συνέντευξη, έρωτηματολόγιο, άμηση παρατήρηση, αξιοποίηση δευτερογενών πηγών (βιογραφίες, βιβλιογραφίες κ.λπ.). Δυνατότητα και σκοπιμότητα «ανάλυσης περιεχομένου» σε συγκροτημένο corpus ιστοριογραφικής παραγωγής. Το «ποσοτικό» και τό «ποιοτικό» στην κοινωνιολογία τών μικρών ομάδων.

Ή ιστορική και ή κοινωνιολογική προσέγγιση: ή διαχρονία όπως άνιχνεύεται στην συγχρονία του «σήμερα».

14. 12-11-80 : Θάνος Βερέμης, Οικονομικά προβλήματα τής Παγκαλικής δικτατορίας.
15. 26-11-80 : Μάρκος Δραγούμης, Ή Μέλω Μερλιέ και ή έρευνα τής Δημοτικής μουσικής.
16. 10-12-80 : Γιώργος Δερτιλής, «Τό ζήτημα τών Τραπεζών (1871 - 73)»: Συζήτηση και σύνδεση με τρέχουσα έρευνητική εργασία.

17. 17-12-80 : Φώτης Α. Δημητρακόπουλος, Τò Βυζάντιο στη νεοελληνική σκέψη (1830 - 1860).

Ἡ μελέτη τοῦ θέματος αὐτοῦ παρουσιάζει ἀπὸ τὴ φύση τῆς πολὺπλευρο ἔνδιαφέρον : α) ὡς μέρος τῆς ἱστορίας τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων, τῆς ἱστορίας τῶν συνειδησῶν β) καὶ ἐπομένως ὡς δείκτης τῆς αὐτογνωσίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους γ) ὡς προσπάθεια ἑρμηνείας τῶν ἐμπνεύσεων στὸ λογοτεχνικό, πολιτικό, θρησκευτικό καὶ ἐπιστημονικό (θεωρητικό) τομέα μὲ τὶς ἀντίστοιχες προεκτάσεις καὶ ἐπιδράσεις δ) ὡς καθαρὰ τμῆμα τῆς ἱστορίας τῆς φιλολογίας ἢ καλύτερα τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν.

Πρέπει ἀρχικὰ κανεὶς ν' ἀναφερθεῖ στὰ κινήματα τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ Ρομαντισμοῦ, στὴν ὄψιμη παρουσία τους στὸν Ἑλληνισμό καὶ στὴν ἰδιοτυπία ποὺ παρουσιάζουν. Ὅμως δὲν θὰ πρέπει νὰ πιστέψουμε ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο κλειδί γιὰ νὰ ποῦμε καὶ νὰ δουλέψουμε στὸ χῶρο ποὺ ἐκτείνεται τὸ θέμα μας. Πιστεῶ πῶς πάνω ἀπ' ὅλα ἰσχύει αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Δημαρᾶς στὸν πρόλογο τοῦ «Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ»· πρέπει νὰ γνωρίζουμε πρῶτα τοὺς φορεῖς τῶν ἰδεῶν, τοὺς λογίους, νὰ ἀποκτήσουμε καλὲς βιογραφίες τους. Κι αὐτὸ δυστυχῶς λείπει ἀπελπιστικά γιὰ τοὺς λογίους τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι ταυτόχρονα ζεῖ καὶ ὁ λαός, διάκριση καθαρὰ ἀξιολογική, ὁ λαός ποὺ τότε ζοῦσε πολὺ πιδὸ ξεκομμένος ἀπὸ τοὺς πνευματικούς του ταγούς ἀπ' ὅσο σήμερα. Ἄρα πρέπει νὰ προστεθεῖ στὴ μελέτη τῶν λογίων, ἡ μελέτη τῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Ἡ μέχρι τώρα ἐξέταση τοῦ θέματος μ' ἔχει πείσει ὅτι πρέπει νὰ βροῦμε, κάθε φορὰ ποὺ μᾶς «μιλάει» κάποιος, τὸ «ποῖός» καὶ «γιατί» μᾶς μιλάει ἔτσι. Αὐτόματα τότε θὰ ἐπαληθεύσουμε ποιῆς ἰδέες πεθαίνουν καὶ ποιά νέα ρεύματα γεννιοῦνται, καὶ γιατί.

18. 14-1-81 : Ντίνος Παπαθανασόπουλος, Ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία (1833 - 1856) : ἐξέλιξη καὶ ἀναπροσαρμογὴ.

Πβ. Κωνσταντῖνος Α. Παπαθανασόπουλος, Ἡ ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία. Κράτος καὶ ναυτιλιακὴ πολιτικὴ στὴ μετεπαναστατικὴ περίοδο. Οἱ πρῶτες προσπάθειες δημιουργίας ἑλληνικῆς ἀτμοπλοΐας. 1833 - 1856. Διδακτορικὴ διατριβή, Ἀθήνα 1981 σ. 387.

19. 28-1-81 : Βασίλης Καρδάσης, Σύρος 1843 - 1857 : Ἐμπόριο, ἔμποροι καὶ κοινωνικὲς λειτουργίες.

Ἡ ἐργασία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη : Τὸ πρῶτο ἐξηγεῖ τὴν διαμόρφωση τῆς Ἐρμούπολης σὲ ἐμπορικὸ κέντρο στὰ χρόνια μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Τὸ δεύτερο ἐξετάζει τὶς οικονομικὲς δραστηριότητες τῶν ἐμπόρων ἀπὸ τὸ 1843 ἕως τὸ 1857. Τὸ τρίτο προσπαθεῖ νὰ ἑρμηνεύσει τὶς πολιτικοκοινωνικὲς λειτουργίες τῶν ἐμπόρων. Προηγεῖται ἓνα εἰσαγωγικὸ μέρος ποὺ θέτει τοὺς γενικοὺς ἄξονες τῆς ἐργασίας. Τὸ π ρ ὀ β λ η μ α : Ἔνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα φαινόμενα τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους εἶναι ἡ ἐντυπωσιακὴ ἀνάπτυξη τῆς Ἐρμούπολης, ἡ ὁποία, λίγο μετὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐξελίσσεται σὰν τὸ πρῶτο ἐμπορικὸ κέντρο ὄχι μόνον τῆς χώρας, ἀλλὰ, θὰ λέγαμε, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ὡστόσο ἡ ἀνάπτυξη αὐτὴ εἶχε ἀρχίσει πολὺ πρὶν τὸ 1832. Τὸ γεγονός αὐτό, χωρὶς νὰ σημαίνει ὅτι ἡ συγκρότηση τοῦ νέου κράτους δὲν ἦταν καθοριστικὴ γιὰ ὀλόκληρο τὸν γεωγραφικὸ χῶρο ποὺ συμπεριέλαβε, δημιουργεῖ ὀρισμένες ἰδιαιτερότητες γιὰ

τήν περίπτωση τῆς Σύρου καί ειδικότερα γιά τήν διαμόρφωσή της σέ ἐμπορικό κέντρο.

Ὁ κύριος σκοπός τῆς ἐργασίας αὐτῆς δὲν εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῶν αἰτίων τῆς διαμόρφωσης τῆς Ἑρμούπολης σέ κέντρο τοῦ ἐμπορίου, ἀλλά ἡ ἐξήγηση τῆς διαμόρφωσης τῆς κυρίαρχης οἰκονομικά ὁμάδας τῶν ἐμπόρων στήν Σύρο. Παρατηρώντας τίς οἰκονομικές, πολιτικές καί κοινωνικές δραστηριότητές τους νά βγάλουμε συμπεράσματα γιά τίς σχέσεις τους μέ τίς ντόπιες κοινωνικές ὁμάδες, ἀλλά καί μέ ἄλλες τὸ ἴδιο ἰσχυρές τοῦ ὑπόλοιπου ἑλληνισμοῦ. Νά ἐξετάσουμε, ἀκόμη, τίς ἐπιπτώσεις καί συνέπειες πού ἄσκησε ἡ ὑπαρξη τῆς κυρίαρχης οἰκονομικά ὁμάδας τῶν ἐμπόρων τῆς Ἑρμούπολης σέ τοπικό ὅσο καί ἔθνικό ἐπίπεδο.

20. 11-2-81 : Ἀγαμέμνων Τσελίκας, Κωδικογραφικές ταυτίσεις σέ ἀθηναϊκά χειρόγραφα (15ος αἰ.).
21. 25-2-81 : Νανῶ Χατζηδάκη, Ἡ θέση τῶν ζωγράφων στήν ἱστορία τῆς μεταβυζαντινῆς ζωγραφικῆς καί ἡ συγκρότηση τῶν πρώτων ἰδιωτικῶν συλλογῶν εἰκόνων.
22. 11-3-81 : Χρήστος Ἀντωνίου, Θέματα καί μοτίβα τῆς λαϊκῆς παράδοσης στὸ ἔργο τοῦ Σεφέρη.

Μέ τὴν παραπάνω μελέτη ἐπιχειρεῖται μιὰ προσέγγιση τοῦ Σεφέρη ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς δημοτικῆς - λαϊκῆς παράδοσης — ὄχι τῆς ξένης, δυτικῆς λογοτεχνίας καί σκέψης— μέ τὴ βοήθεια τῆς ἑλληνικῆς λαογραφίας. Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἀποδείχτηκε ἐξαιρετικὰ ἀποδοτικὴ γιὰ τὸ φωτισμὸ καί τὴν ἐρμηνεῖα μιᾶς ποίησης, πού θεωρεῖται καί εἶναι ἀπὸ τίς περισσότερο πυκνές καί κρυπτικές.

Ἡ ἐρμηνεῖα αὐτὴ πραγματοποιεῖται ὅσον ἀφορᾷ ἐπὶ μέρους θέματα καί μοτίβα, ἀλλὰ καί τὸ ἀπώτερο ὄραμα τῆς σφαιρικῆς ποίησης [...]

Ἴσως ἡ σημαντικότερη καί ἐν πάσῃ περιπτώσει καθολικώτερη διαπίστωση τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἀφορᾷ τὸ μέγεθος τῆς πατριωτικῆς διάσπασης τῆς ποίησης τοῦ Σεφέρη, ὅπου τὸ ὑποκειμενικὸ ὑποτάσσεται μέ πρωτοφανῆ συνέπεια στὸ ὁμαδικὸ - ἔθνικό. Ὅπως τονίζω μιὰ ὑπερβολικὴ, ὄχι μόνον σὲ πάθος, ἀλλὰ καί σὲ ἀξίωση πατριωτικῆ συνείδηση μᾶς ἀποκαλύπτεται ἔτσι· ὅταν ἡ ποίηση αὐτὴ διευκρινίζεται, τότε ἀποκαλύπτεται ὅτι τὸ πατριωτικὸ μέλημα ἀφομοιώνει σχεδὸν κάθε ἄλλο μέλημα, τὸ ὁποῖο πιά γίνεται ὕλη γιὰ νά τὴ θρέψει καί νά τὴ συντηρήσει, κατὰ τρόπο ἴσως μοναδικὸ ὅσο καί ἀπροσδόκητο, γιὰ ἕναν πού στέκεται μπρὸς στὸν καταρχὴν δυσανάγνωστο ποιητικὸ κώδικα τοῦ Σεφέρη.

23. 1-4-81 : Λευτέρης Παπαγιαννάκης, Οἱ ἑλληνικοὶ σιδηρόδρομοι (1880 - 1910).
24. 8-1-81 : Ἀλέξης Κράους, Ὅψεις ἀπὸ τίς οἰκονομικές σχέσεις τῆς Ἑθνικῆς Τράπεζας μέ τὴ Δύση καί τίς ἑλληνικές παροικίες (1842 - 1862) : ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία τῆς ΕΤΕ μέ τὸ ἐξωτερικό.

Ἡ ἐργασία ξεκίνησε μέ σκοπὸ τὴν διαμόρφωση πεδίου ἐρευνας μέσα ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς ἀλληλογραφίας τῆς ΕΤΕ μέ τὸ ἐξωτερικό. Ἀντίθετη μέ τὸν μεγάλο ὄγκο τοῦ πρωτογενοῦς ὕλικου, πού μαρτυρεῖ γιὰ μιὰ σημαντικὴ δραστηριότητα στὸν διεθνή χῶρο, τὰ συγκεντρωτικὰ στοιχεῖα καί οἱ σχετικές ἀναφορές στήν εἰδικευμένη βιβλιογραφία τῆς ἐποχῆς εἶναι πτωχές ἢ ἐλλείπουσιν.

Ἡ ΕΤΕ, ὅπως καὶ τὸ κράτος σὰν θεσμός, στὴν ὀργάνωση τοῦ ὁποῖου στηρίζεται, εἶναι ἓνα εἶδος προϊόντος εἰσαγωγῆς. Καπιταλιστικὴ στὴν μορφή—ἀνώνυμη μετοχικὴ ἐταιρεία—λειτουργεῖ στὰ πλαίσια μιᾶς ιδιόμορφης «περιφερειακῆς» οἰκονομίας ποῦ τῆς δίδει καὶ τὸν χαρακτήρα της. Ὁ J. Bouniér παρατηρεῖ ὅτι οἱ τράπεζες δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἀλλάζουν τίς δομές μιᾶς οἰκονομίας. Ἐκφράζουν περισσότερο τὴν οἰκονομικὴ συγκυρία ποῦ ὁμως μποροῦν νὰ ἐπιρρᾶσουν. Παράγοντες γιὰ μιὰ ἀυξημένη δραστηριότητα τῆς ΕΤΕ στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι οἱ ἀκόλουθες ιδιομορφίες τοῦ ἑλληνικοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ: Ὑπαρξὴ σημαντικῶν κεφαλαίων στὰ χέρια τῶν ἐλλήνων τῆς διασπορᾶς καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐδαφικῆς ὀλοκλήρωσης, ὁ δυναμισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ καθοριστικὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα σχέση μετὰ τὴν ἀνεπτυγμένη καπιταλιστικὴ δύση. Τὸ πρόβλημα ποῦ τίθεται ἐδῶ εἶναι ἡ στρατηγικὴ τῆς ΕΤΕ στὸν διεθνή χῶρο ὡς ἐπιχείρησης μετὰ ιδιαίτερη ἐθνικὴ διάσταση. Οἱ ιδιότητές της αὐτὲς τῆς ἐπιτρέπουν νὰ καλεῖ τὸ παροικιακὸ κεφάλαιο γιὰ νὰ τὴν ὑποστηρίξει μετὰ ἀγορὲς μετοχῶν καὶ καταθέσεις, ὁκὸμη καὶ μετὰ τὴν μορφή κληροδοτημάτων ποῦ δὲν ἀφοροῦν μόνον τὸ ἑλληνικὸ Κράτος καὶ ἐπίσης νὰ δημιουργεῖ νέες ἐπιχειρήσεις στὸν ἑλληνικὸ χῶρο σὲ συνεταιρισμὸ μετὰ τὴν παροικία. Διεκδικεῖ τὴν πιστοδότηση καὶ τὴν προώθηση τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου μέσω τῆς ἀνάπτυξης ἑνὸς δικτύου ἀνταποκριτῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ποῦ κινοῦν σημαντικὰ κεφάλαια. Ἡ παρουσία της αὐτῆς στὶς μεγάλες χρηματαγορὲς τῆς δίνει τὴν δυνατότητα τέλος τῆς ἀποκόμισης κερδῶν ἀπὸ τίς ἐργασίες τοῦ διεθνοῦς χρηματιστικοῦ κεφαλαίου. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἓνα δίκτυο ἀνταποκριτῶν ἐξωτερικοῦ προωθεῖται κατ' ἀρχὴν στὴν Εὐρώπη [1842, 2 ἀνταποκριτές: Βιέννη, Παρίσι, 1862, 15 ἀνταποκριτές σὲ μεγάλες πόλεις καὶ λιμάνια). Μέσα στὴν δεκαετία τοῦ 1860 ἀναπτύσσεται καὶ τὸ ἀνατολικὸ δίκτυο [Ἀλεξάνδρεια, Κωνσταντινούπολη, Ὁδησσὸς) μετὰ ιδιαίτερη δραστηριότητα τὴν τοποθέτηση ἑλλ. δανείων στὶς παροικίες.

25. 15-4-81: Ἰωάννα Πετροπούλου, Ὁ Καππαδόκης λόγιος Φίλιππος Παπαργηγόριου - Ἀριστόβουλος (1825 - 1903) καὶ ἡ ἀλληλογραφία του.

Ἡ σπουδὴ τῆς μικρασιατικῆς πραγματικότητας τοῦ περασμένου αἰῶνα προσκρούει σὲ πολλαπλὰ ἐμπόδια: Ἡ ὕπαρξη ἀλλεπαλλήλων στραμάτων μιᾶς κληρονομημένης καὶ ἀναπαραγόμενης μυθοπλασίας, ποῦ ἀποτελεῖ γέννημα τῆς μετὰ τὴ μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἱστοριογραφίας, περιχαράκωσε τὴ ζωὴ τῶν «χαμένων πατρίδων» μέσα σὲ στατικά, παγωμένα σχήματα. Αὐτὸ μᾶς ἐμποδίζει νὰ συλλάβουμε τίς κινήσεις τῆς ἑλληνικῆς μειονότητας μέσα στὸ χῶρο αὐτὸ στὴν πολλαπλότητά τους, καὶ νὰ κατανοήσουμε τὰ φαινόμενα στὴν ἐξέλιξή τους.

Λίγες στάθηκαν οἱ πηγές τοῦ 19ου αἰῶνα ποῦ χρησιμοποιήθηκαν ἀπευθείας ἀπὸ τοὺς ἱστοριογράφους τοῦ 20οῦ ἡ ἀλυσσιδωτὴ ἐπανάλιψη παραθεμάτων ἀπὸ τὸν ἓνα συγγραφέα στὸν ἄλλον γιὰ τὴ στήριξη κάποιων ἐπιχειρημάτων, ἀποδυνάμωσε κι αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἐρωτήματά μας.

Ἐνα τρίτομο χειρόγραφο ποῦ ἀπόκειται στὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, μετὰ χίλια ὀκτακόσια ἀντίγραφα ἐπιστολῶν ποῦ συντάχθηκαν στὸ διάστημα 1852 ἕως 1890, ἀνοίγει ἓνα παράθυρο: μέσα ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη πυκνότητα τοῦ λόγου, μᾶς ἀποκαλύπτει τὴ ζωὴ ἑνὸς δραστήριου μικρασιάτη λόγιου σ' ὅλες τίς ἐκφάνσεις. Μᾶς παρέχει πληροφορίες μετὰ συνεχὴ χρονολογικὴ σειρά σαράντα χρόνων: τὸ πλῆθος αὐτὸ ὑλικὸ ἐπιδέχεται διαφόρων εἰδῶν χρήσεις: τὸ αἴτημα ἐδῶ εἶναι νὰ συλλάβουμε τὴν ἰδεολογικὴ καμπύλη ποῦ διέγραψαν οἱ χριστιανικοὶ πληθυσμοὶ σ' αὐτὸ τὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 19ου αἰῶνα, ὅπου ἡ μεταφύτευση μιᾶς παιδείας

έλληνοκεντρικής μέσα από συλλόγους, σχολεία, έντυπα, αποτέλεσε ένα έγχείρημα θεσμοποιημένο, που άποσκοπούσε στη δημιουργία έθνικων συνειδήσεων.

26. 20-5-81 : Ματούλα Κουρουπού, Κανονισμοί και καταστατικά Συλλόγων και Σχολείων τής Μ. Ασίας (1840 - 1922).
27. 27-5-81 : Χρήστος Λούκος, Απόπειρες για την ίδρυση Τράπεζας στην Ελλάδα (1831 - 1841). Η περίπτωση του άγγλικού οίκου J. Wright and Co.
 Ήξετάζονται : 1) Η έλλειψη κεφαλαίων για παραγωγικές επενδύσεις. 2) Η άδυναμία του κράτους να αναλάβει την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος. 3) Οί διαδοχικές προτάσεις του οίκου Wright για την ίδρυση Τράπεζας στην Ελλάδα. 4) Οί ανταγωνιστικές προτάσεις άλλων κεφαλαιούχων, ξένων και Έλλήνων. 5) Ο ρόλος των Δυνάμεων. 6) Η συμπεριφορά των έλληνικών κοινωνικών ομάδων και πολιτικών παρατάξεων στο θέμα τής Τράπεζας.
28. 30-9-81 : Πέτρος Πιζάνιας, Τιμές, μισθοί, ημερομίσθια, 1832 - 1912.
29. 7-10-81 : Ι. Θ. Κακριδής, Νεοελληνικά Πάρεργα. Α΄ Ίδιοτυπίες στη χρήση του έμπρόθετου. Β΄ Άνορθόδοξες τελικές προτάσεις.
30. 4-11-81 : Νόρα Σκουτέρη - Διδασκάλου, Το πλέγμα των οικισμών στη λεκάνη του Άνω Άλιακμονα τόν 19ο αιώνα (προβλήματα έρευνας).
 Έκτίθενται όρισμένα κεντρικά έρωτήματα που προέκυψαν κατά την έρευνα για διδακτορική διατριβή με θέμα «Οί οικισμοί τής νοτιοδυτικής Μακεδονίας τόν 19ο αιώνα. Παραδοσιακές δομές, χωροχρονικές ασυνέχειες και ιστορική διάρκεια». Η διατριβή χρησιμοποιεί (δημοσιευμένο και άδημοσίευτο) άρχαιακό, ιστορικό, λαογραφικό και άνθρωπολογικό ύλικό, συνδυασμένο με έπιτόπια έρευνα και έπιχειρεί έναν προβληματισμό που στοχεύει στη σύζευξη τής λαογραφίας και κυρίως τής κοινωνικής άνθρωπολογίας με την (κοινωνική) ιστορία.
 Τα έρωτήματα που σχολιάστηκαν και συζητήθηκαν στην εισήγηση άφορούσαν ειδικότερα δύο επίπεδα προσέγγισης :
 — σ΄ ένα πρώτο επίπεδο έπιχειρήθηκε ό έλεγχος τής έπιλογής του συγκεκριμένου χωροχρόνου μέσω τής έσωτερικής και τής έξωτερικής του όριοθέτησης, και
 — σ΄ ένα δεύτερο επίπεδο προτάθηκε ή «ανάγνωση» μιās ιστορίας «μέσης διάρκειας» αούτου του χωροχρόνου (π.χ. μελέτη των έσωτερικών και έξωτερικών διασυνδέσεων σ΄ αυτήν την περιοχή στο επίπεδο των κοινωνικών, των οικονομικών, των πολιτικών, των ιδεολογικών και πολιτιστικών σχέσεων), με στόχο την περιγραφή και άνάλυση τής καθημερινής ζωής πάνω σε συγκεκριμένους άξονες : πάνω στόν άξονα των σχέσεων άνάμεσα σε οικισμούς και γενικότερα τής έμπειρίας τής όργάνωσης του χωροχρόνου (πόλη/χωριό, κέντρο/περιφέρεια, άγορές, ομάδες χωριών, γειτονίες, μετακινήσεις κάθε τύπου, έγκαταστάσεις, ξενιτιά, πανηγύρια, έπιγαμίες κ.λπ.) και πάνω στόν άξονα των κοινωνικών σχέσεων και ιδιαίτερα των σχέσεων άνάμεσα στα δύο φύλα (κοινωνικός και κατά φύλα καταμερισμός τής έργασίας).
31. 18-11-81 : Αϊκ. Κουμαριανού, Έλληνικές Φιλολογικές Έταιρείες στίς δύο πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα.
32. 2-12-81 : Γιάννης Κιουρτσάκης, Η δυτική σκέψη στο έργο του Σεφέρη.
33. 16-12-81 : Δημ. Σπάθης, Θεατρικές μεταφράσεις : 18ος και άρχές 19ου αιώνα.

34. 12-1-82 : Άννα Ταμπάκη, Ἡ «τύχη» τοῦ Μολιέρου στὸν 19ο αἰώνα.

Ἡ φύση κι ἡ ἔκταση μιᾶς παρόμοιας ἔρευνας ὀρίζονται μέσα στὸ εὐρὸ πεδίο τῆς μελέτης τῶν πολιτισμικῶν καὶ πνευματικῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ διαφορετικῶν ἔθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ομάδων ἀκολουθεῖ δηλαδὴ κυρίως τὶς μεθοδολογικὲς προσεγγίσεις ποὺ προτείνει ἡ Συγκριτικὴ ἑπιστήμη [...]

Ἡ μελέτη τῆς «τύχης» (fortune) ἑνὸς συγγραφέα ἢ ἑνὸς λογοτεχνικοῦ φαινομένου, ποὺ μπορεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἔρευνας νὰ ἀποκρυσταλλωθεῖ καὶ ἀρνητικά, δηλαδὴ σὰν «ἀπουσία», ἐκφράζεται μέσα ἀπὸ ἓνα σύνολο μαρτυριῶν, οἱ ὁποῖες ἀντανაკλοῦν τὴν ὀργανικὴ παρουσία κι ἐξέλιξη τοῦ πομποῦ μέσα στὸ δέκτη. Ἡ ἀξιολόγηση τῶν μαρτυριῶν ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερη προσοχή : ὄχι μόνον πρέπει νὰ προσδιοριστεῖ ὁ ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητος παράγοντας τοῦ «διαμέσου», ἢ συχνά, ἢ πολλαπλότητα τῶν παραγόντων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκτιμηθεῖ σωστὰ ἓνα σημαντικό στοιχεῖο : ἡ ἥδη ἐνυπάρχουσα προδιάθεση τοῦ δέκτη (ποὺ μπορεῖ νὰ ἀντιστοιχεῖ σὲ ἔθνικὴ ὁλότητα, κοινωνικὴ ομάδα ἢ ἄτομο), ἢ συντελούμενη δηλαδὴ ἀπὸ τὸ δέκτη ἐπιλογὴ, περισσότερο ἢ λιγότερο ἐνσυνείδητα, ἐκείνων τῶν στοιχείων ποὺ μποροῦν νὰ καλύψουν νέες ἀνάγκες ἢ προδιαθέσεις αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου ἢ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, στὸ ὁποῖο ἀνήκει.

Ἡ ἀδρὴ σκιαγράφηση τῆς μολιερικῆς παρουσίας στὸ νεοελληνικὸ χῶρο, στηρίζεται σ' ἓνα πολυχρησιμοποιημένο καὶ σίγουρο ἐργαλεῖο τοῦ συγκριτιστῆ, τὴ μεταφραστικὴ δραστηριότητα, μ' ἄλλα λόγια τὴ χειρόγραφη κι ἐντυπια μαρτυρία. Καλύπτει δύο αἰῶνες : τὸν 18ο, τὶς ἀπαρχές, τὶς πρῶτες δηλαδὴ μνεῖες ἐνδιαφέροντος μέσα στὸ φαναριώτικο περίγυρο, τὰ μεταφραστικὰ δείγματα ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου (1741), στίς Ἡγεμονίες. Ἐπειτα, ὁ 19ος, θ' ἀγκαλιάσει τὸ μολιερικὸ φάσμα. Ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ χρῆση τῶν μεταφράσεων τοῦ Διαφωτισμοῦ φτάνουμε κάποτε, στὴ δεκαετία 1850-1860, στὴν αὐτόνομη ἔκδοση τῶν μονοπράκτων κωμωδιῶν (φαρσοκωμωδιῶν), ποὺ ἐκάλυπταν τὶς ἀνάγκες τοῦ νεοελληνικοῦ θεατρικοῦ ρεπερτορίου. Τέλος, προτείνουμε μίαν χρονικὴ τομὴ : τὸ 1871, χρονιά ποὺ ἐκδίδονται στὴν Τεργέστη τὰ Ἄριστα Ἔργα τοῦ Ι. Σκυλίση. Ἡ γνωριμία μὲ τὸν κλασικὸ Μολιέρο ἔχει πιά συντελεστεῖ.

35. 26-1-82 : Ἡρῶ Κατσιώτη, Τὸ κωμειδύλλιο καὶ τὸ δραματικὸ εἰδύλλιο : μῦθος καὶ πραγματικότητα.

36. 10-2-82 : Νάσος Βαγενάς, Ἄνδρέα Κάλβου, ἀπόσπασμα ἄγνωστου ποιήματος : Προτάσεις γιὰ μιὰ χρονολόγηση.

37. 24-2-82 : Φανούριος Βῶρος, Προβλήματα διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας στὴ δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση.

38. 3-3-82 : Ἀλέξης Πολίτης, Δημοτικὰ τραγούδια καὶ ρομαντικὰ προβλήματα.

Μὲ τὴν εἰσήγηση αὐτὴ προσπαθῶ νὰ ὑποτυπώσω κάποιον σχῆμα γιὰ τὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς εὐρωπαϊκῆς διανόησης καὶ νὰ ἐντάξω σ' αὐτὴν τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ἡ κύρια θέση εἶναι ὅτι ἡ ἄνοδος τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν στὴ λόγια ἐπιφάνεια προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ καθορισθοῦν σὲ καινούρια βάση τὰ «ἔθνικὰ» σύνολα καὶ ὅτι ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴν καινούρια βάση ἀποτελεῖ φαινόμενο ἀπότοκο τῆς διάλυσης τῶν συνόλων ποὺ στηρίζονταν στὴ σχέση «ἡγεμόνες - ὑπήκοοι». Μὲ τὴ διεύρυνση ἑνὸς ἐνδιάμεσου στρώματος στὴν κοινωνία —τῶν

ἀστῶν— καταλύονται καὶ οἱ προϋπάρχουσες ἱεραρχίες —μαζὶ καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ συνόλου ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα.

Αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς συμπερνεονται, πάντα στὴν Εὐρώπη, μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ρομαντισμοῦ. Ἐπιχειρῶ λοιπὸν νὰ διερευνήσω τοὺς δεσμοὺς· καὶ στηρίζομαι στὴν ἄποψη ὅτι ὁ ρομαντισμὸς δὲν εἶναι τὸ εὐρὸ ρεῦμα ποὺ συμπεριλαμβάνει κάποια συναφῆ φαινόμενα (ὄπως ἡ στροφὴ πρὸς τοὺς λαϊκοὺς πολιτισμοὺς ἢ τὸ μεσαιωνικὸ παρελθόν, κ.λπ.) παρὰ πὼς ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν μερικές ἀπαντήσεις σὲ ποικίλα προβλήματα, καὶ λοιπὸν συμπλέουν, διαφοροποιοῦνται ἢ καὶ ἀποκλίνουν κατὰ περίπτωσιν.

39. 10-3-82 : Νίκος Νικολάου, Ἡ (Ἐλένη) : ἀπὸ τὸν Εὐριπίδην στὸ Σεφέρη.

Ὁ διπλὸς μῦθος τῆς Ἐλένης παρουσιάζει μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ ἐνδιαφέρουσες πτυχές τῆς ἰδεολογίας τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Χωρὶς ν' ἀποκλείσουμε τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἡσιόδειας προέλευσός του, τὸ θέμα τῆς διπλῆς Ἐλένης τραγουδήθηκε ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ Στησίχορον καὶ βρῆκε τὴ δραματικὴν του ὑπόστασιν στὸ θέατρο τοῦ Εὐριπίδου, ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ τὸ θέμα τοῦ Ὁ Σεφέρη. Ὅρισμένοι σύγχρονοι μελετητὲς θεώρησαν ὅτι ἡ ἐμφάνισιν τοῦ εἰδώλου στὴ σκηνὴν τοῦ Εὐριπίδου ὀδηγεῖ σ' ἓνα παιχνιδίσμα ἰδεῶν ἢ τόνισαν ἰδιαίτερα ὀρισμένες κωμικὲς πτυχές ἀπὸ τὸ χαρακτῆρα τοῦ ἔργου. Ὅμως, ἀναμφισβήτητα, τὸ ὕστερον αὐτὸ ἔργο τοῦ Εὐριπίδου διακρίνεται γιὰ τὴν δραματικὴν του ὑφὴν, καὶ αὐτὴ τὴν ὄψιν τοῦ μῦθου προβάλλει καὶ ὁ Σεφέρης στὴ δική του Ἐλένη.

Μὲ τὸ Ἡμερολόγιον Καταστρώματος, Γ', πλάι στὴν καινὴ Ἐλένη, ἐμφανίζεται καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Τεύκρου, ἑτεροθαλῆ ἀδελφοῦ τοῦ Αἴαντα τοῦ Τελαμώνιου. Ἡ ἀπόρροια ὅσο καὶ μοναδικὴ παρουσία τοῦ ἀπόμακρου ὀμηρικοῦ ἥρωα στὴ συλλογὴ αὐτὴ, ταυτόχρονα μὲ τὸ εἶδωλον τῆς Ἐλένης, σημαδεύει μιὰ δολοτέλα νέα προοπτικὴν στὴν ποιητικὴν τοῦ Σεφέρη. Ἡ φωνὴ τοῦ Τεύκρου, ἐνὸς ἄλλου ταξιδιώτη τοῦ χρόνου, ἐρχεται νὰ ὑποκαταστήσει τὴ φωνὴν τοῦ Ὀδυσσεύου τῆς προσμονῆς καὶ τοῦ νόστου, ποὺ ἡ παρουσία του σβῆνει τὴν ἐποχὴν τῆς Κίχλης. Ὁ Τεύκρος μιλάει πλέον στὸ ὄνομα «αὐτῶν ποὺ ξέρουν πὼς δὲ θὰ γυρίσουν» καὶ ἔτσι, ἀντιθετικὰ, ἡ φωνὴ του διαδέχεται τὴ φωνὴν τοῦ Ὀδυσσεύου. Ἡ ὀριστικὴ του ἐξορία στὴν Κύπρον ἐκφράζει τὸν πόνον καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔχει χάσει ἀμετάκλητα τὸ δικαίωμα τοῦ νόστου. Ἡ συλλογὴ τῆς Κύπρου ἐκφράζει μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν νέα ποιητικὴν συνείδησιν τοῦ Σεφέρη, ποὺ διαμορφώνει ἓνα ἐπίπεδον ἐξέλιξης ἀνάμεσα στὴν Κίχλην καὶ τὰ Τρία Κρυφὰ ποιήματα.

Ὁ μῦθος τῆς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου δὲν εἶναι παρὰ ὁ καμβὰς ὅπου ὁ Σεφέρης παρασταίνει τὸ σύγχρονον δράμα. Ἡ Ἐλένη τοῦ Εὐριπίδου διδάχθηκε μετὰ τὴν σικελικὴν καταστροφὴν, ἐνῶ ἡ Ἐλένη τοῦ Σεφέρη «δόθηκε» μετὰ τοὺς δύο πρόσφατους πολέμους ποὺ σημαδεύσαν τὸν ἑλληνικὸν χῶρον. Κεντρικὸν θέμα καὶ στὰ δύο κείμενα εἶναι ἡ ἀναζήτησιν τῆς ἀλήθειας, ποὺ περνάει μέσα ἀπὸ τὴν συνειδητοποίησην τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀπάτης. Στὴν Ἐλένην τοῦ Εὐριπίδου ὁ δραματικὸς χαρακτῆρας τοῦ ἔργου ἐξυφαίνεται μέσα ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴν ζευγῶν ἀντιθέσεων νοητικῶν κατηγοριῶν, ὄπως τῆς δόξας καὶ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ὀνόματος καὶ τῆς σῶματός ἢ μιᾶς ἀμφισβήτησιν τοῦ λόγου ποὺ, μέσα σ' ἓνα σκηνικὸν παιχνίδισμα ἐναλλαγῶν, ὀδηγοῦν στὸν ἀναγνωρισμὸν τῆς ἀληθινῆς Ἐλένης. Ὁ Σεφέρης στέκεται τελείως ἐξω ἀπὸ αὐτὴν τὴν δραματοποίησην τοῦ μῦθου. Ὁ Τεύκρος τοῦ ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχον πρόσωπον τοῦ Εὐριπίδου, ἀφοῦ μόνον σ' αὐτὸν παρουσιάζεται νὰ ἔχει κατανοήσῃ τὸ δόλον καὶ τὴν ἀπάτην, θέματα ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἔθιξε στὸν Τελευταῖον Στάθμον. Ὁ μονόλογος τοῦ Τεύκρου, ἐνὸς τοξό-

τη που ξαστόχησε, χάνεται στην προοπτική της μνήμης κι ο λόγος του ποιητή αποχτάει μιαν αίσθηση ιστορικότητας.

‘Ο χώρος της Κύπρου, όπου «... τὸ θαῦμα λειτουργεῖ ἀκόμη...» δίνει στὸ Σεφέρη τὴ βεβαιότητα μιᾶς λαθεμένης γνώσης τόσων καὶ τόσων χρόνων. Σ’ αὐτὴ τὴ διάθλαση τοῦ φωτός, ὅπου ὅλα ἀναστρέφονται, μιὰ νέα αἴσθηση πραγμάτων δημιουργεῖται. ‘Ο ποιητικὸς λόγος προβάλλει τὸ γνωσιολογικὸ πρόβλημα τῆς ἀλήθειας, μὲ μιὰ μοναδικὴ αἴσθηση τοῦ συγκεκριμένου ποῦ ἐπιβάλλει τὸ νησί τῆς Κύπρου στὴ δοσμένη αὐτὴ ιστορικὴ στιγμή. Αὐτὴ ἡ ἐναγώνια ἀναζήτηση, ποῦ διαγράφεται στὰ ὄρια τῆς ὄντολογίας, ἀπολήγει στὴν ἄφατη ἀμφιβολία ποῦ σημαδεύει ὄχι μόνο τὴν ἄγρυπνη συνείδηση τοῦ ποιητῆ, ἀλλὰ κι ὀλόκληρη τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀναζήτηση ταυτότητας τοῦ μεταπολεμικοῦ ἑλληνισμοῦ.

40. 17-3-82 : Σοφία Ματθαίου, ‘Η «Καμπάνα» τοῦ Μυριβήλη : ὄργανο τῶν ἐφεδρῶν καὶ τῶν ντόπιων συμφερόντων. Μυτιλήνη 1923 - 1924.
41. 31-3-82 : Κώστας Λούλος, ‘Η πολιτικὴ τῆς Γερμανίας ἀπέναντι στὴν ‘Ελλάδα (1900 - 1914).
42. 7-4-82 : Χριστίνα Ἀγγελίδη, Βίοι ἁγίων : ‘Η διάθλαση τῆς ιστορικῆς πραγματικότητας.
43. 28-4-82 : Μαριέττα Σέρβου, Οἱ μεταφράσεις τῶν γαλλικῶν μυθιστορημάτων τὸν 19ο αἰῶνα.

‘Η μελέτη αὐτὴ ἐγγράφεται στὰ πλαίσια ἐνὸς κοινωνιολογικοῦ κοιτάγματος τῆς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας. Πάει καιρὸς πιά ποῦ καταλάβαμε τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐνσωμάτωσης στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας τοῦ λογοτεχνικοῦ γεγονότος στὴν ὀλότητά του, ὀλότητα ποῦ ξεκινάει ἀπὸ τὰ «φτηνά» προϊόντα τῆς παραφιλολογίας καὶ φτάνει μέχρι τὰ ἀριστουργήματα τῆς «ἀληθινῆς» λογοτεχνίας. Καὶ αὐτὸ γιὰ ἴσως συνειδητοποιήθηκε ὅτι ἡ ἐπιλεκτικὴ συμπεριφορὰ τοῦ παραδοσιακοῦ ἱστορικοῦ τῆς λογοτεχνίας ποῦ δέχεται τὶς ἐδραιωμένες ἱεραρχίες μὲ μόνο κριτήριό τὴ λογοτεχνικὴ ἀξία δὲν θὰ πρέπει πιά νὰ λογίζεται γιὰ ἱστορία. Τὸ λογοτεχνικὸ γεγονός εἶναι κοινωνικὸ γεγονός καὶ ἡ λογοτεχνία σὰ μορφή ἐπικοινωνίας, φαινόμενο ἀπείρως μαζικότερο, συνθετότερο καὶ ἀπὸ φυσικοῦ του συλλογικότερο ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ ἀξιολόγηση. Μένει λοιπόν, νὰ γραφεῖ κοντὰ στὴν ἱστορία τῶν παραγωγῶν τῆς λογοτεχνίας, αὐτὴ τῶν καταναλωτῶν, τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, μὲ ἄλλα λόγια ἡ ἱστορία τοῦ κοινωνικοῦ ἀπόηχου τοῦ λογοτεχνικοῦ γεγονότος.

Κάτω ἀπ’ αὐτὴ τὴν ὀπτικὴ τὸ ὑλικὸ τῶν μυθιστορημάτων ποῦ μεταφράστηκαν ἀπὸ τὰ γαλλικὰ στὴ περίοδο 1830 - 1880 λειτουργεῖ σὰν μιὰ πρόκληση ἀποκαλύπτοντας μιὰ σπάνιας ἔντασης λογοτεχνικὴ ἐπικοινωνία ἔργου - κοινοῦ.

‘Ενα μεταφραστικὸ κύμα ποῦ συνεχῶς ὀγκώνεται καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τύπου, μὲ τὸν ὅποιο εἶναι ἄρρηκτα δεμένο πλημμυρίζει ἀπὸ περιοδικὰ, ἐφημερίδες, ἐβδομαδιαία φυλλάδια ἀνεξάρτητες ἐκδόσεις δηλώνοντας μὲ τὸν ὄγκο καὶ τὴ συνέχειά του τὴν μεγάλη ἀπήχηση ποῦ εἶχε σ’ ἓνα ἀναγνωστικὸ κοινὸ ὀλοένα πλατύτερο.

‘Η μετριότητα πάλι τῶν δημιουργῶν καὶ τῆς παραγωγῆς στὴν ὁποία ἡ ρομαντικὴ ὑπερβολὴ δίνει τὸν τόνο ἀντανακλᾷ καθαρότερα διαθέσεις καὶ προτιμήσεις τῆς κοινῆς γνώμης καὶ μᾶς ὠθεῖ σὲ μιὰ ποσοτικὴ ἔρευνα τοῦ φαινομένου γιὰ τὸ πὼς διεισδύει ἀπλώνεται καὶ ριζώνει τὸ μυθιστόρημα εἶδος ὑποποτὸ μιά καὶ συνδέεται μὲ τὸ δίπτυχο ἀπόλαυση-παράβαση στὰ πλαίσια μιᾶς κοινωνίας στὸ δρόμο τῆς ἀνάπτυξης. Μέσα ἀπὸ ποιά κανάλια διοχετεύεται. Ποιά ἡ σημασία καὶ οἱ δυνα-

τότητες του καθενός στη πρόσβαση και διαμόρφωση του αναγνωστικού κοινού. Ποιά η ύποδοχή και οι αντιδράσεις που επιφύλαξαν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες και περιβάλλοντα στο μυθιστόρημα. Ποιές κοινωνικές ανάγκες αντανακλά ή μυθιστορηματική αυτή παραγωγή και σε ποιές ζητήσεις και επιθυμίες του κοινωνικού σώματος ανταποκρίνεται.

Οι πολλαπλοί τύποι ανάλυσης και ταξινόμησης της παραγωγής, της διανομής και επιτυχίας των έργων καθώς και η ανάλυση περιεχομένου των περισσότερο διαβασμένων έργων, θα μās επιτρέψουν να απαντήσουμε στα πιο πάνω ερωτήματα βοηθώντας να συλλάβουμε τα κύρια χαρακτηριστικά των νοοτροπιών, συμπεριφορών και ευαισθησίας της κοινωνίας της εποχής.

44. 12-5-82 : Σωτήρης Βαλντέν, Οικονομικές σχέσεις με τις Άνατολικές χώρες και έσωτερική πολιτική (1950 - 1974).
45. 19-5-82 : Άννα Φραγκουδάκη, Γλώσσα και ιδεολογία.
46. 26-5-82 : Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, Νεοελληνική Ίστοριογραφία (1750 - 1821).

— Σύντομη αναδρομή στην ιστοριογραφία 1453 - 1750.

— Προς ένα νέο είδος ιστοριογραφίας.

— Ή ώριμηση για το πέραςμα από την από κτίσεως κόσμου χρονογραφία προς την παγκόσμια κοσμική ιστορία.

— Τα ιστορικά βιβλία: οι παράγοντες και η διαδικασία για την συγγραφή και την έκδοσή τους.

— Το νέο είδος ιστοριογραφίας και η αναπαραγωγή ή ο έκσυγχρονισμός του παραδοσιακού.

— Ή παραγωγή και η ύποδοχή του ιστορικού βιβλίου ως έκφραση της ιστορικής συνείδησης του Έλληνισμού στα χρόνια του Διαφωτισμού.

Β' Εισηγήσεις - συζητήσεις

4-2-82 : Σπύρος Ι. Άσδραχάς, Ίστορική έρευνα και ιστορική παιδεία. Πραγματικότητες και προοπτικές.

Ή εισήγηση - συζήτηση έγινε στο Άμφιθέατρο του Έθνικού Ίδρύματος Έρευνών και καλέστηκαν οι αρμόδιοι ύπουργοί, τα κόμματα, τα Πανεπιστημιακά και Έρευνητικά Ίδρύματα, οι σύλλογοι ΕΔΠ και έρευνητών, οι σύλλογοι των φοιτητών και επώνυμα όλοι οι Πανεπιστημιακοί και έρευνητές των κοινωνικών έπιστημών. Ή εισήγηση και η συζήτηση απομαγνητοφωνήθηκαν και τυπώθηκαν στη σειρά ΕΜΝΕ - Μνήμων, Θεωρία και μελέτες ιστορίας 4.

Γ' Έκδόσεις

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΜΝΗΜΩΝ»

1. Όλγα Γκράτζιου, Die dekorierten Handschriften des Schreibers Matthaios von Myra (1596 - 1624). Untersuchungen zur griechischen Buchmalerei um 1600. Διδακτορική διατριβή 1982.

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1. Γεώργιος Λεονταρίτης, 'Ελληνική 'Εμπορική Ναυτιλία (1453 - 1850), 'Αθήνα 1981.
2. Eric J. Hobsbawm, 'Η συμβολή του Καρόλου Μάρξ στην επιστήμη τῆς ἱστορίας, 'Αθήνα 1981.
3. Φίλιππος 'Ηλιού, Κοινωνικοί 'Αγῶνες καὶ Διαφωτισμός. 'Η περίπτωση τῆς Σμύρνης (1819), 'Αθήνα 1981.
4. Σπύρος Ι. 'Ασδραχάς, 'Ιστορική ἔρευνα καὶ ἱστορική παιδεία. Πραγματικότητες καὶ προοπτικές (Εἰσήγηση καὶ συζήτηση), 'Αθήνα 1982.
5. Γιώργος Βελουδῆς, 'Ο Jakob Philipp Fallmerayer καὶ ἡ γένεση τοῦ ἑλληνικοῦ ἱστορισμοῦ 'Αθήνα. 1982.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΛΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (1906 - 1982)

'Η 'Εταιρεία Μελέτης Νέου 'Ελληνισμοῦ συμμετέχει στὸ πένθος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Λίνου Πολίτη, πὸν ἔφυγε στὶς 21 Δεκεμβρίου ξαφνικὰ ἀπὸ τὸν κόσμο.

"Όλοι μας ὅσοι τὸν γνωρίσαμε δάσκαλο καὶ μεγάλο φίλο θὰ θυμόμαστε τὴ σοφία του, τὴν ἀρχοντιά, τὴν εὐκολία τῆς προσέγγισης, τὴν καλωσυνάτη ἀνταπόκριση σὲ κάθε μας αἴτημα, τὴν ἀνθρωπιὰ του.

Θὰ θυμόμαστε ἀκόμη τὴν ἀταλάντευτη πίστη του στὶς ἀρχές ἐκεῖνες πὸν θεωροῦσε ὅτι ἡ τήρησή τους μποροῦσε νὰ κάνει τὴ ζωὴ ἀνθρωπινότερη, τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο αὐτοῦ τοῦ τόπου ψηλότερο.

Τὸ ἴδιο αὐτὸ ἦθος μπόλιαζε καὶ στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ στὴν πανεπιστημιακὴ παιδεία πὸν ὑπερέτησε γόνιμα.

'Εμεῖς πὸν δουλέψαμε στὸ χῶρο τοῦ «Μνήμονα» θὰ τὸν θυμόμαστε σὰν τὸ μεγάλο φίλο πὸν καταλάβαινε μὲ γνώση καὶ διάθεση τὴν προσπάθειά μας, πολλές φορὲς πέρα ἀπὸ αἰτήσεις καὶ ὑπομνήματα, καὶ ἀπὸ τίς θέσεις πὸν ὑπερέτησε, στηρίξε τὰ βήματα «αὐτῶν τῶν νέων παιδιῶν μὲ τὸ μεγάλο μεράκι» καθὼς ἔλεγε...

Θὰ τὸν θυμόμαστε γιὰ τὸ παράστημα, πὸν ἦταν καὶ στάση ζωῆς καὶ γιὰ τὸ ἦθος πὸν ἦταν καθημερινὴ πράξη.

12 'Ιανουαρίου 1983

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης